

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ КРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Державне регулювання економіки»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Облік і аудит

за темою - Стратегія соціально-економічного розвитку країни

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.08.2022 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2022 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від
15.08.2022 № 1

Розробники: старший викладач циклової комісії економіки та управління,
к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Цимбалістова О.А.

Рецензенти:

1. Старший викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Харченко М.В.
2. Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та адміністрування Кременчуцького інституту ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», к.е.н., доцент Єфременко А.Г.

План лекції

1. Сутність соціально-економічної стратегії
2. Соціально-економічне прогнозування
3. Макроекономічне планування
4. Державно-програмне цільове планування

Рекомендована література:

Основна

1. Державне антимонопольне регулювання : підручник: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 480 с.
2. Сохацька О.М., Роговська-Ішук І.В., Вінницький С.І. Фундаментальний та технічний аналіз цін товарних та фінансових ринків: навчальний посібник Київ: Кондор-Видавництво, 2014. 358 с.
3. Б. М. Марков Антимонопольне регулювання: зарубіжний досвід та межі його адаптації до реалій України / Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" № 3, 2014р.
4. Барінов В. В., Скорик Г. І. Державне регулювання економіки : навчальний посібник Л.: Нац. ун-т "Львів. політехніка" 2012. 457 с.
5. Сментина Н.В. Національна економіка: навчальний посібник Одеса: ОНЕУ, 2012. 315 с.

Додаткова

6. Єфименко Т.І., Черевиков Є.Л., Павлюк К.В. та ін. Державне приватне партнерство в системі регулювання економіки : Монографія 2012. 372 с.
7. Карлін М.І. Державні фінанси розвинутих країн: навчальний посібник Львів: «Новий світ-2000», 2010. 484с.
8. Ковтун О.І. Державне регулювання економіки : курс лекцій Київ: Ліра-М, 2014. 388 с.
9. Михасюк І.Р. Державне регулювання економіки : Підручник Київ: Ліра-М, 2013. 216 с.
10. Кизим М.О. , Іванов Ю. Б., Зінченко В. А., Іванова О. Ю., Чечетова-Терашвили Т.М. Державне регулювання економіки: проблеми та перспективи : Монографія Харків : ІНЖЕК, 2014. 287 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

11. Національний банк України. URL: режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
12. Міністерство фінансів України. URL: режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
13. Фінансовий портал №1 в Україні . URL: режим

доступу: <http://finance.ua/>

14. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>

Текст лекції

1. Сутність соціально-економічної стратегії

Стратегія – узагальнення моделі довгострокового курсу дій у вигляді сукупності визначених перспективних цілей, способів їх досягнення можливості їх реалізації.

Стратегія – детальний, усебічний комплексний план, спрямований на втілення місії організації (держави). Згідно з теорією менеджменту стратегія - (грецькою) мистецтво генерала.

Місія – (латинською) призначення держави, замовлення самою її сутністю, чітко визначеної метою її існування.

Стратегія соціально економічного розвитку країни (областей) є сукупністю конкретних заходів, спрямованих на досягнення стратегічних цілей, економічного і соціального розвитку в перспективі.

Стратегічною ціллю України є побудова соціально орієнтованої економіки. Особливість розробки стратегії полягає в альтернативності її варіантів, тобто стратегію розробляють за оптимістичним, базовим та песимістичним сценарієм. Концепція (10 – 20 р.), стратегія (10 – 20 р), програма (1р).

Питання про побудову цілей у ДРЕ належить до найбільш актуальних теоретичних і практичних проблем. Цілі є продуктом свідомості, суб'єктивного відображення об'єктивного.

Така двоїстість зумовлює те що кожену ціль можна уявити як співвідношення між реальним та ідеальним. Процес ціле накладання держави слід розглядати як сукупність певних стадій.

Розробляється дерево цілей. Вершиною якого є головна ціль з якого виходять цілі 2-го рівня з яких виходять цілі 3-го рівня. Стратегічні цілі розгортаються в тактичні.

Тактика – від (грецької) давати лад, визначає цілі і засоби, форми і способи діяльності які найбільш відповідають конкретним обставинам на даний момент і забезпечують досягнення стратегічних цілей. Тактичні цілі, як правило фіксують великі блоки дій.

Оперативні цілі пов'язані з необхідністю запобігання загрози виникнення негативних явищ та подолання наслідків в форс мажорних обставин (стихійне лихо, природні катастрофи, техногенних катастрофічних революцій) . Іноді стратегічна ціль є головною, а під ціль, що уможливорює її досягнення-забезпеченими є також градація цілей за масштабами-загальні (для систем) і частковим (для підсистем), за результатами - кінцеві і проміжні, за часом - довгострокові, середньострокові, короткострокові. Ієрархія цілей базується за принципом пріоритетів потреб та інтересів суспільства. Визначення пріоритетних напрямів здійснюється експертними методами на підставі певних

критерій. Основними критеріями (відмінна ознака) є соціальна економія ефективності, швидкості одержання позитивних результатів тін необхідних ресурсів для реалізації поліпшеного способом їх розміщення порядку зниження пріоритетності.

2. Соціально-економічне прогнозування

Сама сутність ДРЕ потребує налагодження механізму, побудова цілей, в тому числі логічного просування від абстрактного, загального передбачення до конкретного прогнозування, а далі до макроекономічного планування та прогнозування. В залежності від ступеня конкретизації процесів, що досліджуються, розрізняють 5 форм. Передбачення-гіпотеза-характеризує передбачення на рівні загальної теорії. Прогнозування в порівнянні з гіпотезою має більшу визначеність і достовірність, оскільки базується не тільки на якісних, а й на кількісних параметрах.

Довгострокове ДРЕ здійснюється у формі економічного прогнозування. Вищою формою регулятивного впливу збоку держави на соціально- економічні процеси є планування.

План - це комплекс конкретних заходів спрямованих на досягненні цілей.

Планування є головним інструментом свідомого використання вимог економічних законів з метою встановлення необхідної пропорційності в розвитку суспільного виробництва. Прогнози мають імовірний характер, а план (програми), мають ознаки директивності та індикативності.

Розрізняють наступні типи державного планування:

- Директивною (обов'язкове для виконання).
- Індикативне (рекомендаційне).

План (програма) – це комплекс заходів спрямованих на досягненні певних цілей. Найтісніше взаємопов'язані планування і прогнозування. Єдність в тому, що прогнозування створює умови для наукового, обґрунтованого планування (процесу прийняття управлінських рішень) Прогнозування і планування можуть існувати окремо одне від одного, бо існують проекти, які не підлягають планування, але можуть бути об'єктами прогнозування (політичні, демографічні, мистецтво, сфера науки не може планувати винаходи і відкриття). Прогнози мають імовірнісний характер, а плани (програми-ДПЕСР - Державна програма економічного і соціального розвитку). Прогнози містять однозначні рішення. Прогнозування є сполученою ланкою між теорією і практикою в усіх галузях життя суспільства.

У методології прогнозування розрізняють 2 аспекти:

- Теоретичний-полягає в тому, що за допомогою прогнозування здійснюється аналіз реальних факторів та причинно-наслідкових зв'язків, оцінка і опис можливих і бажаних перспектив розвитку об'єкта.

- Управлінський, формує рекомендації щодо ДРЕ на відповідну перспективу.

3. Макроекономічне планування

Макроекономічне планування - це процес розробки планів економічного і соціального розвитку країни (областей), а також комплексу дій щодо реалізації планових заходів. Основними формами макроекономічного планування є концепція економіки та соціального розвитку країни, стратегія, прогнози, програми. У макроекономічному плануванні використовують як натуральні так і вартісні показники: кількісні, якісні, абсолютні, відносні, директивні та індикативні, фактичні, реальні та порівняльні. В радянському союзі планування носило директивний характер в капіталістичних індикативний характер. Рекомендований характер індикативних планів не означає, що суб'єкти господарювання можуть не звертати на них уваги. Державі слід враховувати ступінь зрілості ринкових відносин і вишукувати адекватні методи та засоби заохочування (н-д: у вигляді пільг, пільгових кредитів).

Індикативне планування - це спосіб регулювання економічних процесів за допомогою постановки певних цілей, визначення пріоритетів і застосування державних фінансових і та інших стимулів для їх реалізації.

Принципи макроекономічного планування:

1. Реалістичність;
2. Орієнтація на світові стандарти (напружені);
3. Поєднання різних видів планування:

А) поточного та перспективного; Б) галузевого і територіального.

Директивний план економічної країни має обов'язковий характер і виступають у вигляді Законів України (н-д: Державний Бюджет України). Основними методами розробки економічних планів є:

1. Балансовий розробка макроекономічних балансів на основі використання економічних і соціальних нормативів. При цьому необхідно дотримуватися основному принципу складання балансу. Сукупність потреби повинні відповідати наявними ресурсами.

2. Нормативний, до складових норм в макроекономічному плануванні належать:

- Норми ефективного суспільного відтворення (н-д: норми матеріало-енерго-трудомісткості ВВП);
- Норми витрат праці на одиниці продукції;
- Соціальні (мін з/п, мін пенсія за віком, мін прожитковий рівень);
- Екологічні (допустимий рівень забруднення навколишнього середовища).

У макроекономічному плануванні використовують такі показники:

- Натуральні;
- Вартісні;
- Кількісні, якісні;
- Абсолютні, відносні;
- Корективні, індикативні;
- Фактичні, реальні, порівняльні.

4. Державно-програмне цільове планування

В Україні макроекономічне планування здійснюється у формі розробки та реалізації.

Державні програми економічного і соціального розвитку України. (ДПЕСР).

Макроекономічне планування – це розробка комплексних програм розвитку національної економіки.

Класифікація макроекономічних програм:

- за часом;
- за характером;
- за цілями;
- за об'єктами.

Основним інструментом державного регулювання економіки – державні цільові програми.

Державна цільова програма – це документ, який містить комплекс взаємозв'язаних заходів і завдань, спрямованих на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки, адміністративно-територіальних одиниць.

Головною метою державно цільових програм є сприяння реалізації. Державна політика за пріоритетними напрямками, що досягаються шляхом концентрації фінансових матеріально-технічних трудових ресурсів на пріоритетних напрямках.